

Dirk van Weelden. *Het refrein*. Meulenhoff

Hoe over de liefde iets te schrijven dat niet iedereen al weet? Dirk van Weelden heeft er met de moed der wanhoop wat op bedacht in zijn nieuwe - korte - roman *Het refrein*. Zijn boek begint met een sprookjesachtig 'Vooraf' over de denar. De *denar*? Waarom niet, zal Van Weelden hebben gedacht. En hij vertelt hoe dit wezentje, met duizenden tegelijk, ontsproten is aan het zaad van de god Hermes, gestort in de mond van de beeldschone Keltische kikkerprinses Rolca en daarna door haar uitgespuwd in het haardvuur. Denars zijn slank, hebben een donsachtige pels, haartjes in de kleuren van de regenboog, een oog, een oor en een vin, en op hun kop `rijst een niet geheel verhard hoortje in de vorm van een kegel'.

Waar haalt een mens het vandaan. Eén bron moet in elk geval de *Robbedoes* zijn geweest, want in plaats van achterpootjes heeft de denar - net als de Marsipulami - een gespierde staart die hij kan oprollen en die dan `werkt als een springveer'.

Dit met het blote oog onzichtbare fabeldiertje is bovendien in staat zich in het menselijk lichaam binnen te dringen, zonder dat de `gastheer' het merkt. De denar `is de minuscule toevoeging die hoofd, hart en zintuigen van de gastheer uit evenwicht kan brengen (...) Het is de denar, die het oog van de gastheer ontvankelijk maakt voor de beweging van de hand door het haar of het spleetje tussen de voortanden, die de liefde doen ontbranden'.

Hierna kan het verhaal beginnen over de achtentwintig-jarige Laura en de ongeveer even oude fotograaf Kasper. Geen sprookje, maar een eigentijdse zedenschets, waarin ouders gescheiden zijn en verliefdheid geen vereiste is om met vriend of vriendin het bed te delen, liever niet zelfs. Op het feestje van een bevriend liefdespaar dat zijn tien-jarig `jubileum' viert, lopen de beide hoofdpersonen elkaar voor het eerst tegen het lijf. Het feestje eindigt in een catastrofe, Laura en Kasper krijgen knallende ruzie. Zij vindt hem een `hufter', hij haar een `muizig mutsje'.

Wie wel eens een deeltje van de spreekwoordelijke Bouquetreeks heeft gelezen, vermoedt misschien dat Laura en Kasper elkaar uiteindelijk toch in de armen zullen vallen. Maar Dirk van Weelden schrijft literatuur, dus die al te voor de hand liggende ontknoping wuif je bij voorbaat weg. En waar is trouwens de denar gebleven?

In zijn sprookjesachtige gedaante komen we hem niet meer tegen. Wèl vernemen we het nodige over Kasper, die moedwillig zijn halve leven bij elkaar verzint. Mensen kunnen de werkelijkheid niet aan zonder een `verhaal', vindt hij. `Iedereen zag zichzelf en het leven zoals hij het wilde zien'. Een `onvermurwbaar feit' volgens Kasper, dat je dus maar beter naar je hand kunt zetten. Maar ook Laura, worstelend met een in eigen ogen `te dikke kont', heeft haar verhaal. Om het te kunnen vervolgen wil zij door iemand werkelijk `gezien' worden.

Wie is daartoe beter in staat dan een fotograaf? Dat Kasper haar `gezien' heeft, wordt dan ook weldra duidelijk. Hoewel hij nauwelijks begrijpt wat er met hem aan de hand is, kan hij na het feestje nog alleen aan Laura denken. En Laura aan Kasper. Er is geen andere conclusie mogelijk: beiden zijn zonder het te beseffen en zelfs tegen hun zin op elkaar verliefd geworden. Nadat Kasper zich met een smoes bij haar in

huis heeft gedrongen, slaat de roman, van het ene hoofdstuk op het andere, twee jaar over, en wat blijkt? Het tweetal is als liefdespaar in Amerika een nieuw leven begonnen.

Dus toch de Bouquetreeks? Niet helemaal, want Van Weelden laat hen in Amerika over hun liefde vertellen. En jawel, zij hebben hun verhaal aangepast aan de gelukkige uitkomst; de verwarring en de onzekerheid van de verliefdheid zijn er goeddeels uit weggepoetst. Kasper krijgt gelijk: iedereen ziet zichzelf en zijn leven zoals hij het wil zien. Een van de Amerikanen aan wie ze hun verhaal vertellen, merkt daarom terecht op dat verliefden zich alleen kunnen herinneren 'wat tot hun voorlopige happy end heeft geleid. De rest gaat de prullenbak in'.

In het voorafgaande heeft Van Weelden, om zo te zeggen, die 'prullenbak' geleegd, met als gevolg dat de lezer twee versies krijgt van hetzelfde verhaal. Dat is meer dan je doorgaans krijgt in de Bouquetreeks. Ook plegen denars daarin te ontbreken. Maar wat betekent die denar nu precies? Daarover biedt het verhaal van Laura en Kasper geen uitsluitsel.

De oplossing zit verstopt in het sprookje dat aan hun weerspannige liefdesgeschiedenis voorafgaat. Daar lezen we dat een denar ook wel 'tareu' of 'tohré' wordt genoemd, anagrammen voor autre en other. De denar staat dus voor de 'ander', en voor het 'andere' dat schuilgaat in de verliefdheid en dat, zoals Van Weelden dapper schrijft, in 'religieuze leiders, dictators en andere monomanen' zijn 'grootste vijanden' vindt.

Ook de op het eerste gezicht raadselachtige titel van de roman laat zich nu verklaren. Het andere van de verliefdheid en de ander op wie je verliefd wordt zorgen beide voor 'het refrein': de altijd weer terugkerende inbreuk op het gewone en alledaagse, waardoor (Van Weelden heeft het in het verleden herhaaldelijk betoogd) het leven pas echt de moeite waard wordt.

Het refrein is geen deeltje uit de Bouquetreeks, het is een moderne moraliteit, die zich heeft vermomd met de attributen van de Bouquetreeks. Helaas is dat laatste zo overtuigend gedaan, dat het resultaat - behalve voor wie niets van liefde of van verhalen weet - vrijwel op hetzelfde neerkomt.

(NRC Handelsblad, 13-10-2000)